

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.47>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МЕЖІ РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Печерова Н.Г.,

кандидатка юридичних наук, докторантка

Інституту держави і права імені В.М. Корецького

Національної академії наук України

ORCID: 0000-0001-9750-1693

Печерова Н.Г. Цивільно-правові засади та межі розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України.

Ідея написання даної роботи виникла у зв'язку з відсутністю визначення у профільному Законі України «Про авторське право і суміжні права» майнового права. Чому визначення майнового права є важливим?

Важливим воно є тому, що становить невід'ємну частину права інтелектуальної власності і визначення останнього є запорукою вірного розуміння предмету договорів у сфері розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

В результаті проведеного дослідження, автором встановлюються неузгодженості щодо меж розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за такими договорами як трудовий договір (контракт) в частині розподілу майнових прав на службовий об'єкт суміжних прав через, зокрема, різний суб'єктний склад за вище згаданим профільним Законом та Цивільним кодексом України, аналогічні неузгодженості, пов'язані із різним суб'єктним складом існують по відношенню до такої форми розпорядження як договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав. Чому встановлення суб'єктного складу і його узгодження є настільки важливим?

Це зумовлено обсягом та повнотою володіння правомочностями щодо здійснення розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, в контексті роботи.

До прикладу, чомусь роботодавець не будучи співавтором створення того чи іншого об'єкту суміжних прав наділяється правомочностями щодо розпорядження майновими правами на службовий об'єкт суміжних прав.

Стосовно таких форм розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, що передбачають надання майнового права в користування встановлюються також неточності, у зв'язку із зазначенням про передачу в користування об'єкту суміжних прав, а не майнового права на користування об'єктом суміжних прав.

В результаті проведеного аналізу, автором наголошується на тому, що все ж таки надання в користування відбувається по відношенню до майнового права визначеним способом (способами), а не надання в користування власне об'єкту суміжних прав визначеним способом (способами).

Для прикладу, пишучи цю роботу, яку зараз читає читач автор передає в користування редакції цю роботу чи право на видання цієї роботи на умовах, що визначаються та погоджуються між автором та майбутнім видавцем?

Ключові слова: право інтелектуальної власності, об'єкти суміжних прав, майнове право на об'єкти суміжних прав, форми розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав, первинні суб'єкти суміжних прав, спадкоємці первинних суб'єктів суміжних прав, строки чинності майнових прав на об'єкти суміжних прав.

Pecherova N.H. Civil law principles and limits of disposal of property rights to objects of related rights under the legislation of Ukraine.

The idea of writing this work arose due to the lack of a definition of property rights in the relevant Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights". Why is the definition of property rights important?

It is important because it is an integral part of intellectual property law and the definition of the latter is the key to a correct understanding of the subject matter of contracts in the field of disposal of property rights, including objects of related rights.

As a result of the research, the author reveals inconsistencies regarding the boundaries of the disposal of property rights to objects of related rights under such agreements as an employment contract (contract) in terms of the distribution of property rights to an official object of related rights

due to, in particular, a different subject composition under the above-mentioned profile Law and the Civil Code of Ukraine, similar inconsistencies associated with a different subject composition exist in relation to such a form of disposal as an agreement on the creation of an object of related rights on order. Why is the determination of the subject composition and its coordination so important?

This is due to the scope and full possession of the powers to dispose of property rights to objects of related rights, in the context of work.

For example, for some reason, the employer, not being a co-author of the creation of a particular object of related rights, is granted the authority to dispose of property rights to an official object of related rights.

Regarding such forms of disposal of property rights to objects of related rights, which involve the granting of a property right for use, inaccuracies are also revealed, due to the indication of the transfer of use of the object of related rights, and not of the property right to use the object of related rights.

As a result of the analysis, the author emphasizes that nevertheless the provision for use occurs in relation to the property right in a certain way (ways), and not the provision for use of the object of related rights itself in a certain way (ways).

For example, by writing this work, which the reader is currently reading, does the author transfer to the editorial office this work or the right to publish this work on the terms determined and agreed upon between the author and the future publisher?

Key words: intellectual property law, objects of related rights, property right to objects of related rights, forms of disposal of property rights to objects of related rights, primary subjects of related rights, heirs of primary subjects of related rights, terms of validity of property rights to objects of related rights.

Постановка проблеми. Працюючи над даною роботою автором пропонується розділити поставлену у статті тему на два окремі підпитання. Перше – це цивільно-правові засади розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України. Друге – межі розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України.

Почнемо розгляд з першого питання, що собою являють, на думку автора, цивільно-правові засади розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України.

Згідно ст. 11 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс) «1. Цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки. 2. Підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є: 1) договори та інші правочини; 2) створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності; 3) завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі; 4) інші юридичні факти. 3. Цивільні права та обов'язки можуть виникати безпосередньо з актів цивільного законодавства. 4. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки виникають безпосередньо з актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. 5. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки можуть виникати з рішення суду. 6. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства або договором, підставою виникнення цивільних прав та обов'язків може бути настання або ненастання певної події» [1]. Згідно ч. 1 ст. 13 Кодексу «1. Цивільні права особа здійснює у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства» [1]. Забігаючи наперед відмітимо, що наш погляд, вище зазначене положення ч. 1 ст. 13 Кодексу є ключовим при визначенні особливостей меж здійснення розпорядження майновими правами різними суб'єктами суміжних прав, в контексті їхнього поділу на первинних та вторинних.

Згідно ч. 1, ч. 2 ст. 418 Кодексу «1. Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом. 2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом» [1].

Виходячи із зазначених вище положень, цивільно-правові засади представляють собою підґрунтя для здійснення розпорядження майновими правами та, забігаючи наперед, це розуміння майнового права, в контексті роботи, на об'єкти суміжних прав та меж розпорядження таким правом в аспекті видів форм розпорядження відповідними правами на об'єкти суміжних прав. Розглянемо розуміння майнового права згідно чинного законодавства нашої держави.

Згідно ч. 1, 3 ст. 424 Кодексу «1. Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використан-

ня об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 3. Майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах» [1].

Згідно ч. 1, 2 ст. 427 Кодексу «1. Майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані відповідно до закону повністю або частково іншій особі. 2. Умови передання майнових прав інтелектуальної власності можуть бути визначені договором, який укладається відповідно до цього Кодексу та іншого закону» [1].

Згідно ч. 1, 2 ст. 452 Кодексу «1. Майновими правами інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав є: 1) право на використання об'єкта суміжних прав; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав належать відповідно виконавцеві, виробнику фонограми, виробнику відеограми чи організації мовлення, якщо інше не встановлено договором чи законом» [1]. При цьому, як ми можемо бачити з вище зазначених положень Кодексу – відсутнє власне визначення самого майнового права. Дане визначення – відсутнє і згідно ст. 1 профільного Закону.

При цьому, згідно ч. 1 ст. 35 Закону «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) «1. Суміжні права становлять: 1) суміжні права виконавця – особисті немайнові права виконавця і майнові права на виконання; 2) суміжні права виробника фонограми – право на ім'я (найменування) виробника фонограми і майнові права на фонограму; 3) суміжні права виробника відеограми – право на ім'я (найменування) виробника відеограми і майнові права на відеограму; 4) суміжні права організації мовлення – право на найменування організації мовлення і майнові права на програму організації мовлення» [2].

Майнові права в залежності від виду об'єкту суміжних прав визначаються ст. 38, 39, 40, 41 профільного Закону. При цьому одразу слід зазначити, що наш погляд, майнове право на будь-який з об'єктів суміжних прав реалізується через способи його використання. Кожна з вище зазначених статей надає відповідний перелік, який є не вичерпним згідно положень профільного Закону.

Так, наприклад, згідно ч. 1 ст. 41 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення має право на використання програми організації мовлення будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання програми організації мовлення іншими особами. Способами використання програми організації мовлення є, зокрема: 1) публічне сповіщення; 2) ретрансляція; 3) фіксування; 4) відтворення запису програми організації мовлення; 5) розповсюдження примірників запису програми організації мовлення; 6) публічне демонстрування запису програми організації мовлення; 7) інтерактивне надання доступу. Цей перелік не є вичерпним» [2]. На думку автора, способи використання того чи іншого об'єкту суміжних прав є відображенням правової природи майнового права на об'єкти суміжних прав. Дана правова природа полягає у тому, що фактично майнове право не є чимось неподільним, а навпаки воно є подільним, оскільки розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав можливе і не на всі способи, і не у всіх державах. Про зазначене вище свідчать наступні положення.

Згідно ч. 2 ст. 41 Закону «2. Майнові права на програму організації мовлення, зазначені в частині першій цієї статті, можуть бути передані (відчужені) іншій особі на підставі закону чи правочину повністю (на всі способи використання програми організації мовлення на території всіх держав світу) або частково (на окремі способи використання програми організації мовлення на території всіх держав світу або на окремі способи використання програми організації мовлення на території окремих держав світу, або на всі способи використання програми організації мовлення на території окремих держав світу). Особа, яка набула майнові права на програму організації мовлення у повному складі або частково, є суб'єктом суміжних прав у межах набутих прав. Суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення має право надавати дозвіл на використання програми організації мовлення та розпоряджатися майновими правами на програму організації мовлення в інший спосіб, що не суперечить закону» [2]. Аналогічні положення щодо інших об'єктів суміжних прав відображені у таких положеннях профільного Закону як ч. 2 ст. 38, ч. 2 ст. 39, ч. 2 ст. 40.

Якщо вище зазначені положення стосуються розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав в контексті їх передачі, відчуження, то в контексті надання таких прав у користування ситуація є незмінною, зокрема, згідно ч. 1 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні ліцензіату дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на

певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, – інша уповноважена особа. Ліцензіат не має права використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [2].

Схоже положення міститься і в ч. 1 ст. 1108 Кодексу, а саме «1. Особа має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), може надати іншій особі (ліцензіату) дозвіл на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності). Ліцензіат не має право використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності» [1].

Говорячи про подільність майнового права, що передається (відчувається) зазначимо, що наприклад якщо передається (відчувається) майнове право на ретрансляцію програми організації мовлення, тобто майнове право передається (відчувається) фактично лише щодо даного способу використання, то разом із ним передається згідно ч. 1 ст. 452 Кодексу «1) право на використання об'єкта суміжних прав; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом» [1], але лише щодо майнового права на здійснення ретрансляції.

Щодо надання майнового права в користування визначеним способом (способами), то ліцензіат отримує фактично лише можливість щодо користування відповідним майновим правом. Вся повнота здійснення захисту у зв'язку із неправомірним використанням належить все ж таки ліцензіару.

Таким чином, у зв'язку з розглянутими вище питаннями можемо зробити висновок, що незважаючи на наявні цивільно-правові засади розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, вважається за доцільне ввести визначення майнового права до змісту ст. 1 Закону шляхом оновлення її редакції у цьому контексті.

Щодо того, як автор визначає майнове право, то, на думку автора, майнове право, в тому числі на об'єкти суміжних прав реалізується через способи використання того чи іншого об'єкту. Майнове право може бути, в контексті здійснення розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав подільним. Тобто, у випадку передання (відчуження) майнового права частина цього ж майнового права в частині способів, що не передаються (не відчувається) лишається за правовласником цього майнового права. Подільність стосується і надання майнового права в користування.

Надання ж визначення майнового права в профільному Законі буде сприяти кращому розумінню не тільки його природи, але й природи форм розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, до розгляду яких пропонується перейти. Форми розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав задають межі їхнього розпоряджання, фактично задають параметри. Які ж форми розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, визначені згідно Кодексу та профільного Закону?

Так, згідно ч. 1 ст. 1107 Кодексу «1. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності» [1].

Щодо положень профільного Закону, то згідно ч. 1 ст. 48 Закону «1. Розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав. Умови правочинів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав стосовно передання (відчуження) або надання дозволу на використання (ліцензії) щодо майнового права на справедливую винагороду, передбаченого відповідно частиною третьою статті 12, частиною третьою статті 38, частиною третьою статті 39, частиною третьою статті 40 цього Закону, є нікчемними» [2].

Зважаючи на те, що перелік форм розпоряджання за профільним Законом є ширшим пропонується розглянути перелічені форми розпоряджання саме за ним. У свою чергу, розгляд кожної з форм розпоряджання майновими правами, зокрема на об'єкти суміжних прав дозволить дослідити відповідні межі розпоряджання через рамки кожного з договорів.

Метою даної роботи є дослідження цивільно-правових засад розпоряджання майновими правами як фундаменту меж здійснення розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, дослідження меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав крізь параметри кожної з форм розпоряджання майновими правами, в тому числі на об'єкти суміжних прав, що передбачена профільним Законом (оскільки перелік форм розпоряджання за профільним Законом є ширшим), дослідження особливостей меж здійснення розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, в контексті суб'єктного складу (первинних та вторинних суб'єктів).

Стан опрацювання проблематики. Питаннями дотичними до поставленої у статті теми займалися у свій час такі відомі вчені як Шимон С.І, Штефан А.С., Якубівський І.Є. та інші. Проте, незважаючи на всю вагу проведених раніше досліджень, питання, що висвітлюються у даній роботі залишилися поза увагою вчених, а тому представлене дослідження є одним із перших на теренах нашої держави.

Виклад основного матеріалу. Почнемо розгляд меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав через групу договорів, які передбачають передання (відчуження) майнового права. Договорами зазначеної групи, на думку автора, є наступні: трудовий договір (контракт) в частині розподілу майнових прав на службові об'єкти суміжних прав, договір про створення за замовленням і використання об'єкту суміжних прав, договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти суміжних прав. Отже, першим договором, що пропонується до розгляду є трудовий договір (контракт) в частині розподілу майнових прав на службові об'єкти суміжних прав.

Зазначимо, що дана форма розпоряджання передбачена лише профільним Законом. Проте, вона передбачена лише серед переліку форм розпоряджання в ст. 48 Закону і сформульована згідно п. 1 ч. 1 ст. 48 як «1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму» [2]. У самому розділі 4 Закону відсутня окрема стаття, яка була б присвячена даній формі розпоряджання.

В Кодексі з зазначеної форми розпоряджання є ч. 1, 2, 3 ст. 429, а саме «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено цим Кодексом або договором. 3. Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом» [1].

Згідно ч. 1, 2 ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір. 2. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем» [2].

Таким чином, якщо проаналізувати обидва вище зазначених положення приходимо до висновку, що згідно положень Кодексу виникає фактично спільне майнове право як у особи, що створила об'єкт суміжних прав, так і у роботодавця. При цьому момент переходу майнового права до роботодавця відсутній. Згідно положень Кодексу воно виникає у роботодавця одразу після створення об'єкту суміжних прав.

Хоча, згідно ч. 1, 2 ст. 13 Закону «1. Автори, спільною творчою діяльністю яких створено твір (твір, створений у співавторстві), є співавторами. 2. Якщо твір, створений у співавторстві, становить нерозривне ціле та інше не передбачено договором або Законом: 1) майнові права, передбачені частиною першою статті 12 цього Закону, належать усім співавторам спільно і здійснюються за згодою між ними; 2) жоден із співавторів не має права без достатніх підстав відмовити іншим співавторам у наданні дозволу на опублікування, на переробку такого твору» [2].

Тобто, згідно вище зазначених положень Закону роботодавець без творчого внеску у створення, зокрема об'єкту суміжних прав стає його співавтором. Чому нами було зазначено саме щодо спільної сумісної власності на той чи інший об'єкт суміжних прав. Так, було зазначено у зв'язку з тим, що у роботодавця відсутній творчий внесок при створенні того чи іншого об'єкту суміжних прав, а відповідно мова про спільну часткову власність йти не може. Хоча така мова не може йти і при спільній сумісній власності також з причин відсутності творчого внеску зі сторони роботодавця.

Таким чином, якщо виходити із положень Кодексу з даної форми розпоряджання майнове право на об'єкт суміжних прав є спільним для особи, що його створила та для роботодавця. Тобто, виходить така ситуація, що межами розпоряджання такого права буде і як надання його в користування, і передання (відчуження), що може здійснюватися і особою, що створила відповідний об'єкт, і роботодавцем.

Але при цьому постає питання щодо справедливості продовження належності такого майнового права роботодавцеві за умови, що працівник вже в нього не працює? На наш погляд, така ситуація буде не справедливою по відношенню до особи, що створила відповідний об'єкт суміжних прав, оскільки потенційно можливі зловживання зі сторони роботодавця у цьому аспекті.

Більше того, згідно положень профільного Закону таке майнове право, за загальним правилом, переходить одразу до роботодавця. Таким чином, особа, що працювала над його створенням ніби взагалі його не мала. Тоді, логічним питанням, що постає є питання про те, хто ж тоді створював такий об'єкт?

Тобто, межі розпоряджання майновим правом у особи, що створила службовий об'єкт суміжних прав – відсутні. Такі межі є лише у роботодавця і визначаються вони тим, що роботодавець може далі надавати відповідний об'єкт суміжних прав або в користування, або передавати (відчужувати) згідно профільного Закону.

У зв'язку з цим, наступним питанням, що постає із вище зазначеного абзацу є питання щодо справедливості наділення роботодавця такими широкими межами розпоряджання майновими правами, беручи до уваги розібраний нами аспект щодо того, що майнове право на об'єкт суміжних прав носить подільний характер, а також строк чинності майнового права на той чи інший об'єкт суміжних прав.

До прикладу, згідно ч. 2 ст. 45 Закону «2. Право інтелектуальної власності на фонограму є чинним з моменту вироблення фонограми. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на фонограму спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком вироблення фонограми. Якщо фонограму протягом цього строку правомірно оприлюднено, строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на фонограму спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком такого оприлюднення» [2].

При цьому, до уваги варто взяти ще й перелік способів використання відповідного об'єкту. Так, згідно ч. 1 ст. 39 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на фонограму має право на використання фонограми будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання фонограми іншими особами. Способами використання фонограми є, зокрема: 1) відтворення у будь-якій формі і будь-яким способом; 2) включення до аудіовізуального твору, відеограми, іншої фонограми; 3) розповсюдження примірників фонограми; 4) здавання в найм чи позичку примірників фонограми; 5) інтерактивне надання доступу; 6) будь-яка видозміна; 7) публічне сповіщення; 8) імпорт примірників фонограми; Цей перелік не є вичерпним» [2].

Якщо взяти для аналізу ч. 2 ст. 35 Закону «2. Суб'єктами суміжних прав є: 1) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону; 2) виробник фонограми (первинний суб'єкт суміжних прав на фонограму), спадкоємці (правонаступники) виробника фонограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на фонограму на підставі договору або закону; 3) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону; 4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2].

То, особа, що створювала об'єкт суміжних прав, в тому числі і службовий, не представлена у редакції вище зазначеної статті по відношенню до всіх об'єктів суміжних прав, окрім виконання.

Адже, наприклад згідно п. 11 ст. 1 Закону «виробник відеограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу та несе відповідальність за вироблення відеограми;» [2], згідно ж п. 12 ст. 1 Закону «виробник фонограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу і несе відповідальність за створення фонограми;» [2]. При цьому під ініціативою ство-

рення нами розуміється відповідна зроблена публічна оферта у випадку фізичної особи – фізичною особою, що здійснює підприємницьку діяльність.

Можна було б зазначити, що особа, що створює службовий об'єкт суміжних прав отримує заробітну плату за нього, але при цьому постає питання в еквівалентності цієї заробітної плати по відношенню до того, що майнове право є подільним і що по суті роботодавець може його як надавати в користування, так і передавати (відчужувати) повністю або частково фактично весь час існування такого майнового права, а працівник вже давно, наприклад, не буде в такого роботодавця працювати.

Виходом з цієї ситуації вважаємо її врегулювання через інші договірні конструкції, а саме договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав або взагалі введення нової форми розпоряджання, а саме договір про передання (відчуження) майнових прав на службовий об'єкт суміжних прав. На існуючому етапі регулювання даного питання через трудовий договір (контракт) вважаємо доцільним розгляд пропозиції щодо введення часових обмежень володіння майновим правом роботодавцем.

Переходимо до розгляду меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав згідно договору про створення за замовленням. Згідно п. 3 ч. 1 ст. 1107 Кодексу даний вид розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав відображений наступним чином «3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;» [1]. Згідно ж п. 2 ст. 48 Закону «2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [2].

Переходячи до дослідження меж розпоряджання майновими правами всередині цього договору зазначимо, що згідно ч. 1, 2, 3, 4 ст. 1112 Кодексу «1. За договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності одна сторона (творець-письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установлений строк. 2. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності повинен визначати способи та умови використання цього об'єкта замовником. 3. Оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного за замовленням, переходить у власність замовника. При цьому майнові права інтелектуальної власності на такий твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором або законом. 4. Умови договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, що обмежують право творця цього об'єкта на створення інших об'єктів, є нікчемними» [1].

Виходячи з вище зазначеного положення не має чіткого розуміння належності майнових прав, прописано лише щодо їхньої належності автору у випадку створення твору образотворчого мистецтва. Забігаючи наперед зазначимо, що на наш погляд, все ж таки має відбуватися перехід майнових прав від особи, що створює, в контексті роботи той чи інший об'єкт суміжних прав, майнового права до замовника, але даний перехід не може бути автоматичним, оскільки він може не відбутися, наприклад в результаті відсутності оплати за договором. До того ж, при створенні об'єкту права інтелектуальної власності необхідно пам'ятати, що зміст права інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права та майнові права. Це є важливим, оскільки, на нашу думку, особливістю даного договору є те, що за ним має відбуватися фактично і передача власне об'єкту суміжних прав, і власне майнового права, що відрізняє дану форму розпоряджання від усіх інших форм розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

Щодо надання майнового права в користування через визначені способи при створенні об'єкту суміжних прав за замовленням, вважаємо, що дану частину потрібно виключити, оскільки в чому тоді сенс робити замовлення на створення того чи іншого об'єкту суміжних прав, при цьому не маючи можливості щодо користування. Вважаємо, що звичайно первинним суб'єктом того чи іншого об'єкту суміжних прав буде особа, що створювала його за замовленням, а від неї вже відбувається перехід до вторинного суб'єкта, власне до замовника. Для надання того чи іншого об'єкту суміжних прав в користування існують такі договірні конструкції як ліцензійний договір та публічна ліцензія.

Зауважимо до розгляду попереднього положення Кодексу, що згідно ч. 1, 2 ст. 430 Кодексу «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором або законом» [1].

Виходячи з положень вище зазначеної норми межі майнових прав на об'єкти суміжних прав створених за замовленням полягають у тому, що виходячи із їхньої спільної належності як творцю об'єкта, так і замовнику – обидва суб'єкта мають однакові можливості як у наданні такого майнового

права в користування, так і його передання (відчуження). Але чи буде це відповідати повністю інтересам замовника, який здійснив повну оплату замовлення на створення об'єкту суміжних прав?

Розглянемо як розглядається дана форма розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав згідно профільного Закону. Зауважимо, що в розділі 4 профільного Закону відсутня окрема стаття, яка б була присвячена даній формі розпоряджання. Натомість, згідно ч. 1, 2, 3 ст. 15 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору. 2. Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення. Майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом. 3. Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду» [2].

Таким чином, в результаті проаналізованого положення профільного Закону приходимо до висновку щодо неузгодженості у визначенні меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за даною формою розпоряджання за Кодексом та профільним Законом. Щодо належності та переходу майнових прав за даною формою розпоряджання, наша думка, була висловлена вище по тексту роботи. У зв'язку з висловленою позицією, вважаємо доцільним проведення узгодження положень профільного Закону та Кодексу із врахуванням висловленої позиції.

Переходимо до розгляду меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за такою формою розпоряджання як договір про передання (відчуження) майнових прав. Згідно п. 4 ч. 1 ст. 1107 Кодексу дана форма розпоряджання відображена наступним чином «4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;» [1]. Згідно п. 3 ч. 1 ст. 48 Закону «3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;» [2].

Межі розпоряджання майновими правами для даної форми договору визначені ч. 1, ч. 4 ст. 1113 Кодексу, а саме «1. За договором про передання майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, що є суб'єктом майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах. Предметом договору про передання майнових прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладання договору. 4. Майнові права інтелектуальної власності переходять до набувача за договором про передання майнових прав інтелектуальної власності з моменту його укладення, якщо інше не встановлено договором або законом. Майнові права інтелектуальної власності, набуття яких відповідно до положень цього Кодексу чи іншого закону пов'язується із їх державною реєстрацією, переходять до набувача за договором про передання майнових прав інтелектуальної власності з моменту такої державної реєстрації» [1].

Таким чином, згідно положень вище зазначеної норми межі розпоряджання майновими правами полягають у передачі (відчуженні) майнових прав повністю або частково. Згідно ж ч. 1, абзацу першого ч. 2 ст. 49 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суміжних прав може передати (відчужити) свої майнові права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, передбачені відповідно частиною першою статті 12, частиною першою статті 38, частиною першою статті 39, частиною першою статті 40 цього Закону будь-якій іншій особі у повному складі на території всіх держав світу або частково на окремі способи використання на території окремих держав світу, або на всі способи використання на території окремих держав світу. У разі передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав частково майнові права в обсязі, не передбаченому у договорі, є такими, що не передані (не відчужені). Предметом договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору. 2. Особа, яка набуває майнові права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, стає суб'єктом майнових прав у межах набутого нею обсягу майнових прав на такий об'єкт протягом визначеного законом строку чинності відповідних майнових прав на такий об'єкт. Умова договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав на інший, ніж передбачено законом строк чинності набутих майнових прав, є нікчемною» [2].

Виходячи з вище зазначеного положення, профільний Закон відтворює закріплені межі розпоряджання майновими правами за даним видом договору, що відображені у Кодексі, дещо їх при цьому деталізувавши, в контексті того, що передача (відчуження) майнових прав може відбуватися як на території всіх держав світу, так і окремих держав.

Розглядаючи дану форму розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав вважається за доцільне зазначити щодо вся повнота розпоряджання майновими правами

в незалежності від виду об'єкта суміжних прав належить первинним суб'єктам, які в свою чергу, укладаючи вище зазначений договір можуть передати (відчужити) свої майнові права частково.

Перейдемо до розгляду меж розпоряджання майновими правами через форми розпоряджання, що передбачають надання майнових прав в користування. Такими формами розпоряджання є ліцензійний договір та публічна ліцензія. Ліцензія нами розглядається як складова частина ліцензійного договору і не розглядається нами з точки зору одностороннього правочину. Тому, розгляд її як окремої форми розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав вважається не доцільним. Односторонній правочин ліцензія, на нашу думку, не представляє, оскільки виникають взаємні права та обов'язки у обох сторін договору.

Отже, почнемо з розгляду меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за ліцензійним договором. Згідно п. 2 ч. 1 ст. 1107 Кодексу дана форма розпоряджання визначена як «2) ліцензійний договір;» [1]. Згідно п. 4 ч. 1 ст. 48 Кодексу «4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;» [1].

Згідно ч. 1, 3, 4, 6, 7 ст. 1109 Кодексу «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. 3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір. 4. Вважається, що за ліцензійним договором надається невиключна ліцензія, якщо інше не встановлено ліцензійним договором. 6. Права на використання об'єкта права інтелектуальної власності та способи його використання, які не визначені у ліцензійному договорі, вважаються такими, що не надані ліцензіату. 7. У разі відсутності в ліцензійному договорі умови про територію, на яку поширюються надані права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, дія ліцензії поширюється на територію України» [1].

Тобто, межами розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за ліцензійним договором є фактично умови на яких відповідне майнове право надається в користування. Однією із таких умов є вид ліцензії. Згідно ч. 3 ст. 1108 Кодексу «3. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути виключною, одиничною, невиключною, а також іншого виду, що не суперечить закону. Виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері. Одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього об'єкта у зазначеній сфері. Невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері» [1].

Згідно ч. 1, 4 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має право використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором. 4. У разі відсутності визначення у ліцензійному (субліцензійному) договорі виду ліцензії вважається, що ліцензія є невиключною. У разі відсутності визначення у ліцензійному договорі території дії ліцензійного договору (ліцензії) дія ліцензії поширюється на територію України. У разі відсутності у ліцензійному договорі строку, на який поширюється дія ліцензійного договору (ліцензії), договір вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк. У такому разі кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін. Ліцензіат (субліцензіат) здійснює свої повноваження виключно за умови дотримання особистих немайнових прав автора

та/або виконавця, немайнових прав виробника фонограми та/або виробника відеограми, та/або організації мовлення відповідно до статей 11 і 37 цього Закону» [2].

Таким чином, положення профільного Закону із зазначеного виду договору цілком кореспондуються з положеннями Кодексу, які ми вище розглянули. Проте, слід зазначити, що положення профільного Закону доповнюють положення Кодексу в частині ліцензійного видавничого договору, який може укладатися і щодо об'єктів суміжних прав.

На наш погляд, переосмислення потребує положення як Кодексу, так і профільного Закону в аспекті того, що надається в користування об'єкт суміжних прав. Вважаємо, що за даною формою розпоряджання надається в користування не об'єкт суміжних прав, а майнове право на використання об'єкту суміжних прав визначеним способом (способами) та на визначених умовах. До того ж, знову ж таки зміст права інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права та майнові права. У зв'язку з чим, представляється доцільним внесення в майбутньому відповідних змін до діючих редакцій статей як Кодексу, так і профільного Закону з висловленого питання.

Перейдемо до розгляду меж розпоряджання останньої форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав – публічної ліцензії. Відмітимо одразу, що дана форма розпоряджання майновими правами відсутня згідно змісту ст. 1107 Кодексу. Проте, в той же час, згідно ч. 1, 2 ст. 455 Кодексу «1. Суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання відповідного об'єкта будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). 2. Особа, яка використовує об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано» [1].

Згідно п. 5 ч. 1 ст. 48 Закону дана форма розпоряджання майновими правами визначена наступним чином «5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкт суміжних прав;» [2]. Згідно абзацу 1 ч. 1, ч. 3, ч. 4 ст. 51 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). 3. Умовами публічної ліцензії може бути передбачено, що така ліцензія є безвідкличною. У такому разі публічна ліцензія діє протягом усього строку чинності майнових авторських прав або майнових суміжних прав і може бути достроково припинена лише стосовно особи, яка порушила умови, зазначені у частині другій цієї статті. 4. Публічна ліцензія є невиключною. Виключні та одиничні публічні ліцензії є нікчемними» [2].

Таким чином, межами розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за публічною ліцензією є фактично умови на яких майнове право надається в користування. Зауважимо, що публічна ліцензія, не розглядається нами також як односторонній правочин, хоча б з причини того, що згідно ч. 2 ст. 51 Закону «2. Особа, яка використовує об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано» [2]. При цьому, це зовсім не має бути буквально прочитано, в контексті відсутності виникнення прав та обов'язків у суб'єкта суміжних прав, що таку публічну ліцензію видає. Дещо даний вид розпоряджання за своєю природою є чимось, на зразок, договору приєднання.

У зв'язку з тим, що як зазначено у п. 5, ч. 1 ст. 1107 Кодексу «5) інший правочин щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності;» [1], у п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону «6) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» [2], розпоряджання майновими правами, в тому числі на об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі інших цивілістично-правових конструкцій.

При цьому, з огляду на розглянуті вище межі розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав крізь призму кожного з виду договорів, що наводить законодавець як в Кодексі, так і в Законі приходимо до висновку, що межі розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав – у випадку укладення видів договорів, що передбачають передання (відчуження) – передача (відчуження) такого майнового права повністю або частково, на території окремих країн чи всіх країн, при цьому суб'єкт суміжних прав, а саме первинний суб'єкт суміжних прав може передати (відчужити) таке право не повністю, а частково на визначені у договорі способи використання, що дає можливість зробити висновок про належність максимального обсягу меж розпоряджання первинному суб'єкту суміжних прав на той чи інший об'єкт. Що стосується групи договорів, що передбачають надання майнового права в користування, то межі розпоряджання в частині надання майнового права в користування визначаються умовами договору, зокрема способами використання, видом ліцензії, територією використання.

Таким чином, якщо вести мову про вторинних суб'єктів суміжних прав, їхній обсяг меж буде фактично визначатися на основі того, які способи використання майнового права їм передав (відчужив) первинний правовласник за відповідним видом договору. При цьому, не беремо до уваги

на разі у даній роботі питання спадкування майнових прав на об'єкти суміжних прав, вважаючи, що дане питання представляє собою окрему тему для проведення дослідження.

Згідно ч. 2 ст. 36 Закону «2. Суб'єктами суміжних прав є: 1) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні та юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону; 2) виробник фонограми (первинний суб'єкт суміжних прав на фонограму), спадкоємці (правонаступники) виробника фонограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на фонограму на підставі договору або закону; 3) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону; 4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2].

При цьому, як вже зазначалося вище по тексту роботи, відсутність зокрема серед первинних суб'єктів, зокрема, осіб, що працювали над створенням того чи іншого об'єкту суміжних прав за трудовим договором (контрактом) є тим питанням, що на наш погляд, потребує переосмислення з точки зору розширення наведеного суб'єктного складу суб'єктів суміжних прав з метою дотримання інтересів відповідних осіб.

З приводу питання спадкування, зокрема в контексті роботи суміжних прав зазначимо, що ч. 1, 2 ст. 32 Закону «1. Майнові права на твір входять до складу спадщини. Особисті немайнові права автора не входять до складу спадщини. 2. У разі спадкування майнових прав на твір за законом спадкоємець набуває такі права у повному складі разом з правом на одержання передбаченої законом справедливої винагороди за використання творів. У разі наявності декількох спадкоємців відповідної черги такі спадкоємці набувають майнові права на твір у повному складі спільно, разом з правом на одержання передбаченої законом справедливої винагороди за використання твору у рівних частках, якщо в договорі між спадкоємцями не зазначено інше. Положення абзацу другого цієї частини застосовуються також у разі наявності кількох спадкоємців за заповітом, якщо в заповіті не визначено інший розподіл між спадкоємцями майнових прав на твір, а також у разі наявності кількох спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Спадкоємці автора мають право оприлюднити твір, не оприлюднений за життя автора, якщо автор безпосередньо не заборонив оприлюднення такого твору» [2].

Варто відмітити, що важливим питанням, що може бути розглянутим з точки зору взаємозв'язку з межами розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав є питання строків чинності таких майнових прав, оскільки строки є ніби зовнішньою оболочкою за яку межі розпоряджання майновими правами розповсюджуватися не можуть.

Ми вже наводили вище по тексту приклад строків чинності суміжних прав проте для ілюстративності зазначимо, що згідно ч. 1 ст. 45 Закону «1. Право інтелектуальної власності на виконання є чинним з моменту здійснення виконання. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком здійснення виконання. Якщо запис виконання протягом цього строку правомірно оприлюднено, строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком такого оприлюднення» [2].

І наостанок, як можна було зауважити, читаючи тест даної роботи, автор веде мову про межі передачі (відчуження) майнових прав на об'єкти суміжних прав, межі надання в користування майнового права на об'єкти суміжних прав, а не межі надання в користування об'єкта суміжних прав. Чому? Відповіддю на це є розуміння поняття права інтелектуальної власності (до якого ми вже неодноразово зверталися по тексту роботи) згідно ч. 2 ст. 418 Кодексу, а саме «2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом» [1], а також розуміння правової природи співвідношення права інтелектуальної власності та права власності згідно ч. 1, 2, 3 ст. 419 Кодексу, а саме «1. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. 2. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. 3. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності» [1]. Останнє положення є ключовим для таких форм розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав як договір про створення за замовленням об'єкту суміжних прав, ліцензійного договору, публічної ліцензії.

Вважаємо, що вище зазначене правове розуміння має бути в основі визначення майнового права, зокрема на об'єкти суміжних прав в профільному Законі (нами було зазначено на початку

роботи про відсутність такого визначення), а також відповідні зміни до діючих редакцій статей як Кодексу, так і профільного Закону мають бути внесені саме в контексті того, що здійснення розпоряджання майновими правами відбувається по відношенню до майнового права, а не об'єкту суміжних прав.

Таким чином, межі розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав були розглянуті в аспектах кожної з форм розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, які були нами фактично систематизовані на дві групи, а також в контексті первинних та вторинних суб'єктів, що в котрий раз дозволяє нам говорити про особливу правову природу об'єктів права інтелектуальної власності і об'єктів суміжних прав, зокрема.

Висновки. Досліджувана тема розглядається автором через три рівні. Так, спочатку автором розглядаються цивільно-правові засади меж розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, тобто фактично фундамент, який лежить в основі розуміння та змісту майнового права. Далі проводиться розгляд меж розпоряджання через параметри кожної з форм розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав. І наостанок, межі розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав розглядаються через призму суб'єктного складу (первинних та вторинних суб'єктів) та особливостей, які у зв'язку з цим виникають.

У зв'язку з розглянутими вище питаннями та відсутністю визначення майнового права, в тому числі і на об'єкти суміжних прав, пропонується ввести відповідну дефініцію до ст. 1 профільного Закону та відобразити її наступним чином «майнове право на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав – це складова частина права інтелектуальної власності суб'єкта таких прав, яке може бути передане (відчужене) або надане в користування як повністю, так і частково».

На зміну трудовому договору (контракту) в частині розпоряджання майновими правами на службові об'єкти суміжних прав пропонується ввести таку форму розпоряджання як договір про передання (відчуження) майнового права на службові об'єкти авторського права та об'єкти суміжних прав.

Вважається за доцільне врегулювання неузгодженостей щодо меж розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав щодо такої форми розпоряджання як договір про створення за замовленням об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, що існує як на рівні Кодексу, так і на рівні профільного Закону шляхом закріплення майнового права при створенні об'єкту суміжних прав за особою, що створювала такий об'єкт із відображенням переходу майнового права до нового (вторинного) суб'єкта суміжних прав.

Пропонується відобразити вище запропоновані зміни шляхом викладу ст. 15 профільного Закону наступним чином «1. Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові авторські права на такий об'єкт можуть належати замовникові. 2. Майнові права на твір, створений за замовленням належать його автору. Майнові права на твір, створений за замовленням переходять до замовника у повному складі на підставі договору. 3. Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду. 4. Замовник має право вносити зміни до твору, створеного за замовленням, супроводжувати його ілюстраціями, передмовами, післямовами тощо, якщо інше не передбачено договором замовлення».

Зауважимо додатково, що у запропонованій новій редакції ст. 15 профільного Закону нами підтримується думка висловлена законодавцем в абзаці другому ч. 1 ст. 430 Кодексу, а саме «У випадках, передбачених законом, окремі немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові» [1].

Дана думка нами підтримується, оскільки вона вже знайшла своє відображення, зокрема при створенні такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення. Так, згідно п. 4 ч. 2 ст. 35 Закону «4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2].

Тобто, виходячи із вище зазначеного положення, особа, що створювала вище зазначений об'єкт за замовленням, а також і за трудовим договором (контрактом) навіть не зазначена серед суб'єктного складу на такий об'єкт, що на наш погляд, є прогалиною діючого законодавства, що потребує також переосмислення.

Щодо запропонованої редакції ст. 15 профільного Закону вважаємо, що згідно неї мають бути оновлені та узгоджені положення Кодексу з даного виду договору.

З огляду на вище розглянуті питання, на наш погляд, потребують оновлення у новій редакції і положення ч. 1 ст. 1109 Кодексу. Пропонується викласти зазначену норму наступним чином «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання майнового права на об'єкт права інтелектуальної власності визначеним способом

(способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено законом».

Тим паче, що згідно ч. 6 ст. 1109 Кодексу «6. Права на використання об'єкта права інтелектуальної власності та способи його використання, які не визначені у ліцензійному договорі, вважаються такими, що не надані ліцензіату» [1].

Аналогічних оновлень, на наш погляд, потребує і ч. 1 ст. 50 Закону. Пропонується викласти відповідну норму у наступній редакції «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання майнового права на об'єкт, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має право використовувати майнове право на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором».

Відмітимо, що в контексті запропонованих змін демонстративним є абзац 1 ч. 2 чинної ст. 50 Закону, а саме «2. Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограни (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем), здатній задовольнити розумні потреби публіки, є ліцензійним видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважається видавцем» [2].

З метою узгодженості із запропонованою новою редакцією ч. 1 ст. 50 Закону, вважаємо, що назва даної статті має бути викладена також у новій редакції, а саме «Ліцензійні договори на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав». Відповідно п. 4 ч. 1 ст. 48 Закону має бути викладений у наступній редакції «4) ліцензійного договору на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав;».

Зауважимо, що вище запропонована редакція п. 4 ч. 1 ст. 48 Закону буде цілком кореспондуватися з чинною назвою ст. 48 Закону, а саме «Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав» [2].

Щодо такої форми розпорядження майновими правами, як публічна ліцензія, на наш погляд, викладу у новій редакції потребує абзац 1 ч. 1 ст. 51 Закону. Пропонується викласти зазначене положення наступним чином «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія)». Саму ж назву ст. 51 Закону викласти у наступній редакції «Публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкта суміжних прав».

Вважаємо, що відповідні запропоновані зміни мають знайти своє відображення і в викладі в оновленій редакції ст. 455 Кодексу, а саме «1. Суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання відповідного майнового права на об'єкт будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). 2. Особа, яка використовує майнове право на об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано». Саму ж назву ст. 455 Кодексу викласти у наступній редакції «Публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт суміжних прав».

Таким чином, розглянувши питання цивільно-правових засад та меж розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України приходимо до наступного висновку. Договори у сфері розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності є особливими та відмінними від інших цивільно-правових конструкцій, що передбачені як Кодексом, так і профільним Законом. Предметом даних видів договорів є майнове право на об'єкт права інтелектуальної власності. Лише за таким видом договору як договір про створення за замовленням об'єкта права інтелектуальної власності буде відбуватися ще й передача (відчуження) самого об'єкту права інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.